

22259.

Võltsmöö

2. Dez. 1918

~~284/32~~

277

ELUTEELT - MAALT ja WEELT!

LOOD JA LAULUD LASTELE

G. PIHLAKA KIRJASTUS, TALLINNAS 1913.

KUI METSAHELID KAJAWAD
JA LOOMAD JUTTU AJAWAD!

ELUTEELT — MAALT JA WEELT!

LOOD JA LAULUD LASTELE

KOGINUD

P. GRÜNFELDT

G. PIHLAKA KIRJASTUS, TALLINNAS 1913.

oooooooooooooooooooooooooooo
J. & A. Paalman'i trükk, Tallinnas.
oooooooooooooooooooooooooooo

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

44969

Jõulumehhe juures.

G. von Friedeberg.

SÜGAWAS, sügawas metsas elab üks metsawaht oma naise ja kahe lapse seltsis. Suurem laps on tütarlaps ja vähem poisike, kelle kurg alles pool aastat tagasi toonud. Seekord oli terve mets roheline olnud ja tuhanded lilled olid õitsnud; nüüd katab külmanud maapinda paks lumewaip.

Jõulud seisawad ukse ees ja ema on väikese Annakese magamisetuppa wennakest walwama pannud, sest et tal enesel nüüd pühade eel palju talitusi on.

Wennakene on pudelist piima imenud ja siis raskeste magama uinunud. Anna teab seda. Ta on üsna ettewaatlikult katsunud tema sinisilmi awada, aga need langewad ikka jälle kinni. Nüüd seisab ta akna juures ja wahib wälja metsa. Mets, tema armas mets, on juba üsna walge ja ikka enam helbeid langeb maha, kuni wiimane kui roheline lapike kinni on kaetud.

Ohates tuleb ta akna juurest jälle ära; toas on nii igaw! Ta katsub mõnda pildiraamatut waadata ja seab enda lahedalt laia tugitooli peale istuma. Aga ka sellest ei tule midagi wälja.

Kui ema ometi juba tuleks! —

Wennakene magab veel ikka ja hoiab sõrme kõwaste suus; see nii pea ei ärka! Tarwis oleks õieti kord wälja metsa minna; wõib olla, ehk saaks seal jõulumeest näha.

Ruttu wõtab ta palitukese ümber ja poeb õue. Ta jookseb ruttu teed mööda metsa, kust isa peab tulema. Aga nüüd näeb see tee hoopis teistsugune wälja ja ei näita lõppeda tahtwatki.

Siin-seal kargab mõni oraw temast mööda, ja korraga istub üks niisugune just tema ees, ja kui ta õige terawaste waatab, ei olegi see oraw, waid see on üks üsna wäikene mees, kel punane kuub seljas, punane müts peas ja kott turjal.

Mees nikutab talle lahkeste pead ja ütleb, tema koguwat jõulumehe jaoks käbisid ja minewat nüüd jälle tema juurde — kas ta kaasa tulla ei tahtwat?

Taewake, miks siis mitte? Rõõmsaste ütles Annakene: jah. Seda tahtis ta kangeste hea meelega.

Kaua aega sammuwad nad läbi metsa ja üle põldude; see wäsitab nii, et Anna veel waewalt edasi jõuab. Aga wäike seltsimees trööstib teda, ja tõeste, warsti näeb ta juba puude wahelt üht maja paistwat, mille korstnast paks suitsusammas loogeldes üles tõuseb.

Nad ruttawad lähemale ja wäike wanake awab ukse:

„Kas tohime sisse tulla?“

„Muidugi, muidugi!“ wastab üks sügaw hää ja siis seisab Annakene jõulumehe ees.

Ta tunneb ta kohe ära. Wanamees on oma laia kasuka maha ajanud ja seisab, käissed üles käänatud, suure ahju ees, kuhu ta parajaste hiiglasuurt koogiplekki piprakookidega sisse lükkab. Tal

on sinine köögipõll ees — niisamasugune kui emal — ja suured, awarad wiltkingad jalas. Karwasaapad seisawad tal toanurgas pōrandal ja nende kohal ripuwad tema kasukas ja kepp.

Kui kena siin oli!

Annakene ei tea, kuhu kõige pealt waadata! Igal pool seisawad wäikesed lauakesed ja nende ümber toolid, mille peal inglikesed istuwad ja jõulumeest usinaste aitawad. Kui usinad nad on! Kui usinad nad on! Üks nendest kastab koogitainast, teine õõrub mandlid, kolmas lõigub tsitronisid katki, neljas loeb rosinaid, ja seal nurgas maalib üks piparkoogist meestele kirjuid kuubesid ja pikki habemeid!

Anna tahaks hea meelega naerda.

Jõulumehel seisawad suured higitilgad otsaesisel, sest tuba oli kangeste soe.

Praegu lükkab jõulumees jälle uue plekitäie küpsiseid ahju — seekord on need kirjud kringlid. Wahetwahel rututab ta inglikesi, ja härjapõlwased, kes ahju kütawad, peawad ikka jälle uusi käbisid ahju heitma.

Nüüd pöörab jõulumees ümber ja waatab Annakesele näkku; ta nikutab lahkeste pead ja ulatab talle siis kausitäie ilusaid walgeid mandlid. Üks inglíkene annab talle ühe laua juures ka ruumi ja näitab, kudas mandlid suurte pruunide meekookide peale tulewad panna.

Kui toredad need wälja näewad!

Annakene sattub tööõhinasse ja ta palged hakkawad lõkendama.

Äkitselt kajab peenike hōbekōlin läbi ruumi. Kõik jääwad kuulatama ja jooksewad ukse juurde. Jõulumees unustab põllegi ette.

Annakene jookseb uudishimulikult teistega kaasa ja näeb täis imestust väikest saani, mille ette kaks walget metskitsekest rakendatud, keda üks inglíkene juhib. Saanis aga istub jõululaps, hõbewalge kleidike seljas, tähetäpid peal, naeratab lahkeste ja küsib jõulumehelt, kui kaugel tööjärg on ja kas ta õhtuks kõigega walmis jõuab.

Jõulumees kummardab ühe korra teise järele: ta terve nägu hiilgab õnne pärast ja ta kinnitab, et kõik karwa pealt walmis saab. Ainult tublit tööd olla weel tarwis.

Siis sõidab jõululaps edasi ja Annakene tahab uueste tööle hakata. Kuid jõulumees silitab hellalt ta juukseid ja ütleb:

„Olid wiks laps ja pead nüüd nalja nägema. Seal tagast wiib trepp alla minu mänguasjade-ladusse. Mine alla ja silmitse kõike, mis näed, aga ära Jumala eest midagi kätega puuduta; see ei oleks hea!“

Annakene lubab seda ja ronib järsku treppi mööda ettewaatlikult alla.

On see aga ilu ja toredus, mis ta seal näeb! Ta seisab esiti imestades, hakkab aga siis korraga waljuste hõiskama. Missugused ilusad mänguasjad! Missugused suured nukud, kes isegi „mamma“ ja „papa“ ütlewad! Siis nukutoad, poed ja teatrid!

Pikad inglijuukse-eied ripuwad laest alla ja igal pool kõlab laulmine ja mängimine, nagu seda Annakene weel iial pole kuulnud. See tuleb mängutooside poolt, mis jõululaulusid mängiwad, aga üsna tasa-kesi. Selle juures on tuba wahaküünalde ja kuuse lõhna täis, nagu jõuluõhtul see tuba, kus jõulupuu seisab.

Nüüd läheneb polk jalawäge trampadi-trampadi ja annab keisriprouale au, kes automobilis istub; ja

siis järgneb terve looma-aed elewantidega, kaelkirjakutega ja lõwidega.

Annakene sammub edasi.

Seal ujuvad laewad suure wee peal; ka Noa laew on seal. Teises kohas jälle seisawad kiikhobused, jänesed, lehmad, wasikad ja kõige peal ilus, wäike, walge tallekene, nagu Anna seda enesele juba ammu, ammu soowinud. Tallekesel on walged, pehmed willad seljas, wäike hõbekelluke sinise siidipaela otsas kaelas ja ta kisendab ise: „Mää“ ja „mää!“

Annakene on üliõnnelik ja silmitseb oma lam-bakest terawaste. Kui ta nii kõrgel ei seisaks, kui hea oleks teda ligidalt waadata.

Aga pea, seal seisab ju redel!

Ruttu toob Anna redeli ja ronib üles. Tallekene karjub ikka waljumine, mida lähemale Anna jõuab. Seal ülewal kostab see ju päris hirmunult.

Annakene unustab üsna ära, mis ta jõulumehel lubanud; ta tahab tallekest waigistada ja tõstab juba käe tema silitamiseks üles.

Seal kisendab tallekene nii hirmsaste: „mää-mää-ää!“ et Annake kokkudes tagasi kargab, tasa-kaalu kaotab ja redeli pealt maha kukub, ikka sü-gawamale ja sügawamale.

Seal kuuleb ta armast häält:

„Aga, Annakene, mu lapsuke, mis sa ometi teed!“

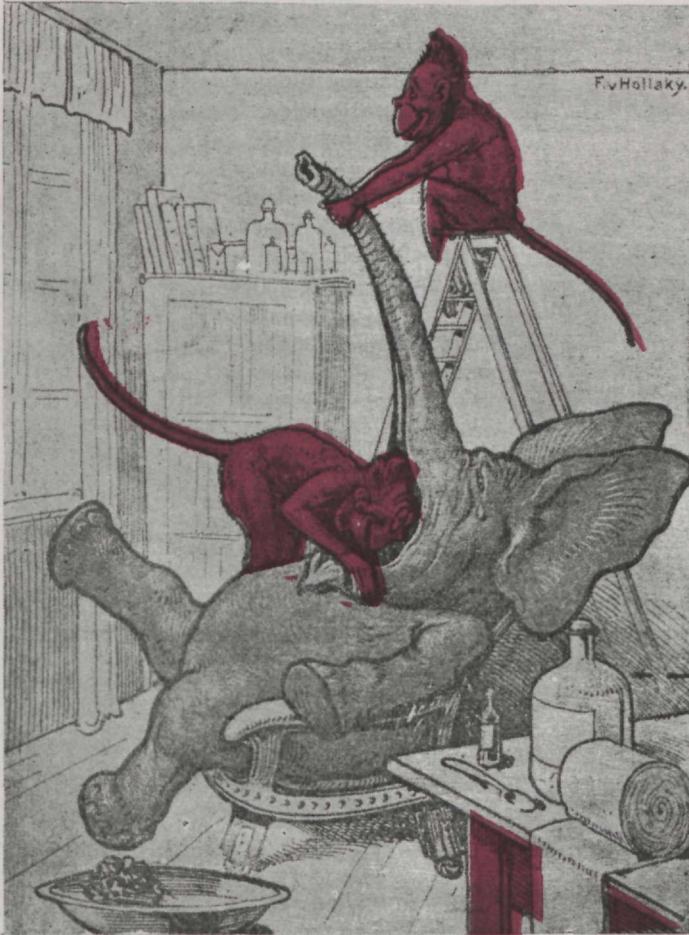
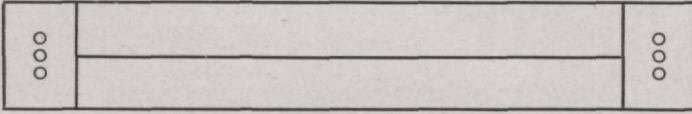
Ta awab silmad ja näeb, et ema tema kohale kummardab.

Ta on unes tooli pealt maha kukkunud ja wank-ris kisendab wennakene, ise näost juba tulipunane: „Mää-ää!“

Talw.

(Waata laul lehekülg nr. 10.)

Tom Bill.

(Waata laul lehekülg nr. 11.)

Jõuluks.

RÕÕM ehitab südiste silda
nüüd südamest südame
ja isegi tusaste kilda
toob elu nii hellaste.

Täis ladusaid jõululaule
on majad nüüd mahedalt,
ja õnnele, ilule, aule
teed antakse lahedalt.

Puud särawad küünalde helgil,
sest odaw nüüd hõbe ja kuld,
ja tähed taewasel telgil
on säräl kui tuhat tuld.

Nii elame jõulu ajal —
oh elaks me ikka nii
ja sammuks ta rõõmude najal
nii ikka edasi!

Kui õnn sul õitsmas on põues,
siis pea meeles ka,
et nälgiwaid lindsid õues
sa ära ei unusta!

Tom Bill.

TOM Bill, üks wana elewant,
siin hammastest ju oli sant —
kas teda mäletate weel?
seesama, kes kord eluteel
siin laskis — ei see ole wale —
wett wihas pähe rätsepale!

Seesama waene elewant
ju oli hambust päris sant;
nii wäga hellad olid nad
ja ikka walu tegiwad.
Kuid lõpuks langes looma kartus,
ta teadis, et on arstid Tartus.

Ja nõnda rändas Tartu ta,
et ennast lasta arstida;
seal arst siis abiliseaga
on kohe walmis aitama:
Nii pea kui tangid külge pani,
ju hammas käes tal nagu ani.

Tom Bill siis õige rõõmsaks sai,
et maailm waluta ja lai;
ta arsti-herrast tänuga
siis lahkus suure jänuga,
ja ütles: „Kui ehk nõuab tarwe
siin raha, — saatke aga arwe!“

Õnneseenekene.

Else von Steinkeller.

MAIKUÜHOMMIK metsas! Taewas sinine, õhk soe ja igal pool, kuhu aga waatad, lilled, puud ning põõsad!

Siin sündis meie seenekene; oma suure, armsa perekonna keskel tuli ta ilmale. Seal olid ta wanemad, seal ta wennad ja õed, ja meie seenekene oli nende kõrwal pisitillukene. Aga kudas nägi ta wälja oma ilusa, punase kübaraga, mida walged täpid üleni ehtisid.

Ja seenekene tundis elamisest rõõmu! Miks ka mitte? Metsas oli ju nii ime-ilus. Seal kaswasid suured puud ja nende all õitsesid lõhnawad lilled lõpmata paljuses. Seal oli ka samblaid ja seeni. Ja seal seisis ka järw, mille wesi täitsa tumeroheline paistis olewat; selle sees peegeldasid endid puud ja taewas kõigi oma wäikeste, walgete pilwedega, mis nagu lambad taewa all liikusid.

Ka linnukesi oli metsas; need laulsid ja lõõritasid rõõmsaste, ja putukad ning mesilased lendasid sumistades siia-sinna.

Õnnelikult waatas seenekene ringi. Igal pool hiilgas kaste rohukörtel. Seenekene sirutas oma peenikest keha tubliste, nii et ta pisut pikemaks

sirgus — nii, nüüd wõis ta ennast ka ühes kastetilgas peegeldada, mis tema ligidal ühe ämblikuwõrgu küljes rippus.

„Oh kui ilus ma olen!“ mõtles ta ja keerutas oma pead edewalt siia-sinna, nii et ta kirju kübar wähe wiltu läks. Seenekese arwates oli see nii kenam.

Just tema kõrwal ühe sammaldanud kiwi ääres seisis wõilill; sellel oli pika, sirge warre otsas terve kimp wäikseid, kollaseid õisi!

„Sina, lill, olen ma ilus?“ küsis seen.

Aga lill raptas oma kollaseid õisi, ja naeris siis rõõmsaste ühele mesilasele wastu, kes kaugelt lähemaie lendas.

„Summ, summ, summ!“ pirises mesilane ja suudles lille.

Lilleke oli wait kui sukk.

„Rumal lill!“ ütles seen ja sirutas weel pikemaks ning silmitses ja peegeldas ennast õige edewalt kastetilgas.

Ei, temal ei wõinud elus millestki puudust olla — ta oli ju wäga kena. Wahest tuli mõni mesilane wõi putukas warsti ka tema juurde ja suudles teda. Ta tahtis ainult oodata ja ennast seni ilasaste silmapaistwaks teha.

Aga tema juurde ei tulnud ükski mesilane ega ka ükski putukas; isegi ämblik, kelle oma see wõrk oli, mille kastetilgas seenekene ennast peegeldas, wõttis tema terwise ainult tusaselt wastu, kui ta teda teretas.

Seenekene ohkas, sest aeg läks tal igawaks.

„Ei tea, mis neil minu wasta ometi peaks olema?“ mõtles ta.

Waata, seal tuli küla karjapoiss; see ajas lambaid orgu karjamaale, kus ilus mahlane rohi kaswab. Poiss laskis rõõmsaste wilet ja keerutas karjawitsa. Karja-Krants sammus wiisakalt tema kõrwal ja nende ees keksisid lambad, suured ja wäikesed. Neil kõigil olid ilusad, kõrisewad kellukesed kaelas ja mõned nendest nosisid ka rohulibleid, mis seenekese ligidal kaswasid.

„Nüüd läheb asi lõbusaks,“ mõtles seenekene sest keksides lähenes üks tallekene ja jäi just seene ette seisma.

Nüüd kummardas ta seene kohale, wististe tahtis ta seenele suud anda, aga äkitselt seisis wana lambaema tema kõrwal.

„Jäta see rahule, muidu jääd haigeks,“ määgis ta ja jooksis siis poja seltsis tuhattulist teistele järele.

Kurwalt silmitses seenekene eemaleruttajaid.

„Mis ma neile ometi olen teinud?“ küsis ta iseneselt. „Kui ma alati üksi pean jääma, mis kasu on mul siis minu ilust?“

Aga wõib olla ka, et ta loomadest waleste oli aru saanud. See trööstis teda wähe ja ta waatas uueste rõõmsalt ringi.

Seal ligines üks naisterahwas, wäike, ilus tütarlaps käekõrwal. Mõlematel olid korwid käes ja nad kummardasid iga silmapilk maha, nagu oleks nad midagi noppinud.

Seenekene silmitses neid.

Jah, tõeste, nad wõtsid kõik ta onupojad ja onutütred kaasa, kes kollastena ja lihtsatena tema ligidal kaswasid; ühe teise järele panid nad muigates oma korwidesse.

Nüüd tungis hele päikesekiir paksust metsast läbi ja pani meie seenekese punase kübara kirendades kiirgama.

„Oh, waata, emakene, missugune ilus seen siin kaswab — seda tahan ma omale!“ hüüdis laps.

Aga ema tõstis käe keelates üles.

„See on kärbseseen ja kihwtine, kuuled sa; kui sa selle ära sööd, siis oled surnud!“ ütles ta.

Ja wihaselt astus ta oma suure jalaga terve seene-perekonna peale. Kõik ta wanemad ja wennad-õed, kõik olid surnud, ja ainult selleläbi, et ta enda sügawasse sambla sisse tõmbas, pääsis meie seenekene sellesama kurwa saatuse käest.

Kui ta enda wiimaks jälle julges sirgeks ajada, siis nägi ta, et maailmas üksi oli.

Waene, waene seenekene!

Ta hakkas haledaste nutma.

Seda kuulis üks lepatriinu, kes praegu ühe neljalehega ristikeina peale oli istunud, mis seal ligidal kaswas.

„Miks sa nutad, mis sul wiga on, seenekene?“ küsis ta.

„Oh, kui kuri naine ometi ka minu oleks puruks tallanud!“ nuuksus ta. „Mina ei ole kellegile midagi paha teinud, aga miks käib mu käsi maailmas nii halwaste? Mispärast ei armasta mind keegi?“

Jah, seda ei teadnud lepatriinu ka mitte, aga ta trööstis seenekest nii, kudas oskas, ja andis talle nõu, tulewikus mitte enam nii edew olla ja oma tulipunasesest kübarast ka mitte nii suurt lugu pidada, waid parem õige hea olla ja teiste õnne alandlikult pealt waadata.

Seda lubas seenekene siis ka hea meelega, aga pidi sellegipärast wahetpidamata nutma, sest et ta enda nii mahajäetud ja üksiku tundis olewat.

Waene seenekene!

Korraga kahises metsast kohin läbi — tasakesi sosistasid rohud, väikesed sinised kellalilled kõlistasid kellukesi, linnud laulsid oma kõige ilusamaid laulusid ja päike näis ka korraga palju heledamine paistwat kui enne. See oli nagu pühapäew kirikus, nii pühalik ja ilus, et seenekene nutmise ära unustas.

„Mis see õige on?“ küsis ta.

„Kas sa seda siis weel ei tea?“ wastas lepatriinu imestades. „Waata ometi, armas Jumal jalutab metsas. Kas sa teda siis ei tunne, seenekene? Waata ometi kord, seal tõstab ta ühe rohukõrre püsti, mis tuul katki murdnud, siin parandab ta ühe mesilase katkiläinud tiivad ära, seal tõstab ta linnukese üles, kes pesast maha kukkunud, ja paneb ta pesasse tagasi!“

„Aga mina ei näe teda ju kusagil,“ tähendas seenekene imestades.

„Tõsi, armast Jumalat ei näe ju keegi,“ seletas lepatriinu, „aga teda wõib tunda, ja tema tuleb ka ainult nende juurde, kes teda otsiwad ja tema sisse usuwad. Näed, nüüd on ta juba sinu juures; kõnele temale kõik oma häda ära, küll tema aitab!“

Ja seenekene tundis üht pehmet, õrna kätt enese küljes ja kuulis armast, mahedat häält. Hääl trööstis teda ja ütles, et ükski olewus, mis Jumal loonud, maailmas kasuta pole, ja kui teda keegi ei armastawat, siis teadku ta, et Jumal teda ikkagi armastawat ja iial ei unustawat!

Ja siis andis hääl lepatriinule käsu; see lendas warisedes teele ja seenekene oli jälle üksi. Aga

nüüd ei olnud ta enam kurb, sest ta pidi ikka jälle armsa Jumala troosti peale mõtlema ja tundis alati tema pehmet, õrna kätt enese küljes.

Aga lepatriinu lendas kaugemale ja kaugemale, ikka kaugemale metsa mööda, kuni ta ühe kalju juurde jõudis, mis rägastikust kaetud oli ja ainult säravatest kiwidest koos seisis, ja kes silmad õieti lahti tegi ning seda terawamine silmitses, see nägi, et see kalju ei olnudki, waid see oli tore loss.

Selles elas metsahaldjas.

Sellele jutustas lepatriinu nüüd õnnetu seenekese loo ära ja teatas ka, armas Jumal olla käskinud, et metsahaldjas teda lahkeste aitaks.

Metsahaldjal oli parajaste palju tööd, aga armsa Jumala käsku pidi ta ometi täitma. Ta pani enesele kõige parema kleidi selga. See oli üsna walge ja tuhandest walgest õiest koetud ja ta palistused olid kuuseokste kirja. Ta pani enesele kuldwöö, mis taewawõtmetest tehtud, ümber ja toredatest kastetilkadest walmistatud krooni pähe.

Peab ütleva, imeilus oli ta — nii ilus, et teda kellegi teisega ei wõi wõrrelda!

„Nüüd lenda ees ja näita mulle teed!“ ütles ta lepatriinule.

Oh, tee oli pikk, aga metsahaldjas ei pannud seda tähele, sest ta käis pehme sambla peal kui kallist waipa mööda.

Wiimaks seisis ta meie seenekese ees, kelle peakene Jumala troosti üle rõõmu tundes otse tulipunaseks oli muutunud.

Lahkeste waatas metsahaldjas temale näkku:

„Waata, waata, armas Jumal on sinu oma iseäralise kaitse alla wõtnud! Sa oled ju päris õnne-
seenekene! Näed oma kirju kübaraga nii priske ja

rõõmus wälja, et igaüks sinu üle peab rõõmu tundma! Aga inimesed on ju nii rumalad. Kõik tahawad nad saada ja sellest, mis neil ei ole ja mida nad oma otstarbeteks tarwitada ei saa, ei saa nad aru! Aga nüüd tahan mina sinu au sisse saata, õnneseenekene, — tule!“

Ettewaatlikult wõttis ta seenekese mulla seest wälja ja siis noppis ta ka neljalehega ristikkeina, mille peal lepatriinu pika lennu järele puhkas.

„Noh, teie kolm,“ ütles ta, „passite hästi kokku. Teie peate nüüd inimestele, kes teid muidu jalga-dega tallasid, õnnemärgiks olema. Nemad peawad teid harwa leidma, siis aga alati rõõmsad olema, kui teid näewad!“

Ja ta muutis oma lillekleidi walgeks siidiks ja kuuseokstest palistuse rohelisteks sammetipaelaks, taewawõtmewöö kuldlindiks ja kastetilgast krooni wäikeseks kübaraks. Siis palmitse ta oma juuksed kaheks palmikuks ja nägi nüüd imeilusa inimeselapsena wälja.

Seenekene silmitses teda imestades.

„Nüüd pane tähele, laps,“ hüüdis haldjas naerdes, nõidus enesele mõnest ümbruses seiswast tulekiwist kalli priljandinõela ja pistis seenekese ühes ristikehinalehega, mille peal lepatriinukene istus, omale rinda.

Nii; nüüd weel päikesewari, mille ta kähku ühest suurest rohulehest tegi, ja tore tõld, mis ühes hobuste ja kutseri ja teenritega nagu nõiawael maa seest tõusis. Kui tore! Metsahaldjas nägi tõepoolest nagu mõni kuningatütar wälja. Ta istus tõlla siidipatjadesse ja sõitis nõnda kõige toredusega linna.

Oi, kudas inimesed tema toredat tõlda imestasid, tõlda, mille sarnast weel iial ei olnud nähtud,

ja ilusat neitut, keda keegi ei tundnud! Ja kui maitserikkaid riideid ta kandis! Ja siis — missuguse iseäralise lillekimbukese ta enesele rinda oli pistnud!

Oi, tõsi, jah, see oli ju väike kärbseseenekene, mida metsas küllalt nähtud, aga alati ta kihwti pärast kardetud! Nõnda, ehtena, nägi ta ju imeilus välja! Seda oli tarwis kaasa teha — järele teha!

Nõnda mõtlesid neiud ja naised!

Ja metsahaldjas laskis tõlla ühe suure lillepoe ees kinni pidada, läks sinna sisse ning ostis sealt toreda roosikimbu.

„Aga, armas preili, Teie olete enesele ju ühe kihwtiseene rinda pannud!“ tähendas lillepoepidaja ja näitas näpuga kimbu peale.

„See on ju õnneseenekene!“ vastas metsahaldjas, ja mees leidis ka, et kimbuke ilus oli, ja mõtles, et, kui ta niisuguseid uudisena müüma hakkaks, ta õige pea rikkaks meheks wõiks saada.

Aga metsahaldjas sõitis ühe poe eest teise ette, ja igal pool näitas ta oma õnneseenekest, ning igal pool mõeldi neid ligemal ajal müüma hakata. Üks walmistas postkaardid, kus seened peal olid, teine laskis nad portselani peale maalida, kolmas walmistas neid koguni shokoladist wõi martsipanist.

Ja kui metsahaldjas juba ammu jälle metsas omas lossis istus ja õige õnneseenekene ühes neljalehega ristikheinaga ja lepatriinuga rõõmsaste tema naabruses olid, püüdsid inimesed neid nii maal kui linnas üksteise wõidu walmistada ja kanda.

Waadake aga ringi, armsad lapsed, kui kodulinna tänawatel hulgute, kui paljude waateakende pealt teie neid leiate, ja koogitegija juures wõite neid süüagi. Aga kui metsas wiibite ja samblas kärbseseene punast, walgete täppidega ehitud küba-

rat näete, siis ärge teda puutuge! Teie teate ju, iga asja ei wõi inimene elus mitte saada! Aga mõtelge, kui ilusaste armas Jumal kõik maailmas on loonud, ja tundke „õnneseenekese“ üle rõõmu!

o o o

Kus küll elab jõulumees?

(Waata laul lehekülg nr. 21).

Kus küll elab jõulumees?

K US küll elab jõulumees?
Tead, kord suure metsa sees
minu isa jalutas,
kui ta süda walutas.

Jõulud olid tulemas,
waesus aga aigutas
kodus wastu temale
ja ka tema perele.

Kui ta nukralt sammus nii
läbi metsa edasi,
ühte maja aia sees,
nägi tema oma ees.

Wärawa peal laua sees
seisis kiri: „Jõulumees!“
Selle ette nägi ta
kahte last ka tulema.

Wärawakell kõlises,
uks ka kohe awanes,
lapsed sisse läksiwad —
õnnelikud mõlemad.

Temagi seal kõlistas,
omad soovid teatas,
ja siis õunakorwi sai —
küll see oli suur ja lai!

Kus see oli? Seda ma
ei wõi teile ütelda;
ütlen ainult: metsa sees
elab helde jõulumees!

Tahad teda otsida,
pead waga olema;
kesse pole waga, hea,
ei see jõulumeest ka tea!

Kergemeelne Kewade.

Valerie Hodann.

KEWADE pikutas omas pilwewoodis ja magas. Magusad unenäod õiteõhust ja lõokeste-lõbust lehwisid tema ümber ja ta roosikarwa palged hakkasid magades weel enam lõkendama.

Emä Päike silmitses oma ilusat last õrnal pilgul ja kattis ta sooja pilwewaibaga hoolsaste kinni. Siis pööras ta oma pilgu naeratades sügawa lumega kaetud maa poole, et teda oma päikesepilgu läbi pisut rõõmustada. Ja inimesed hõiskasid õnnelikult.

„Oi, waadake sooja päikest! Kui armsaste waatab ta pilwede wahelt wälja!“

Warsti aga wilistasid jällegi talwetormid, ja hallid lumepilwed peitsid priske päikese palged oma warju.

Noor Kewade wahtis igatsedes kõrgest taewaknast alla maa peale ja nägi, kudas inimesed Talwe walju walitsuse all oigasid. Igalt poolt tõstsid nad omad käed üles tumeda taewa poole ning palusid:

„Tule, kena kewade, ja wabasta loodus surmanest — tule, tule!“

„Emä,“ hüüdis Kewade kärsitult, „kas kuuled nende palwet? Luba mind nende juurde minna!“

Aga emä Päike raputas pead.

„Laps, aeg on weel warajane,“ ütles ta kindlaste.

„Sina oled alles liig noor ja nõrk ning ei suuda kuningas Talwega weel wõidelda. Oota aga oma aeg ära, siis saad sa kui säraw päikese-kangelane pimeduse wõimuse üle wõidu ja kihutad wana ning nõrgaks jäänud jääkuninga minema!“

Kewade waikis ja wahtis kurwalt alla talwise maa peale.

Ena Päike silitas ta kuldjuukseid ja ütles:

„Ela hästi, mu armas laps! Ma pean weidike-seks ajaks maakera teise poole peale reisima. Seal on tarwis wilja walmistada ja wiinamarju tulise mah-laga täita. Kui ma jälle tagasi tulen, siis wõid sa maale kewade wiia!“

Weel kord suudles ta oma poega palawalt; siis läks ta suure saatkonna ja päikesekiirte sõjawäe seltsis teele.

Kewade jäi üksi ja tundis igawust. Tusaselt wahtis ta alla maa peale. Oi kui kurb nägi maa-kerä wälja. Lumehelbete sõjawägi mässas wõidu-rõõmsalt põldudel, härmatise- ja külmahiiglased möl-lasid metsas. Kuningas Talw ratsutas walge hobuse seljas oma riigis ringi. Katsus jää tugewust ja kül-manud maapinna kōwadust ja nägi rahul olles, et sealt ükski lillekene läbi ei wõinud pääseda.

Orgudes walitses häda ja nutt. Lumeweermed mürisesid maha ja matsid loomad ning inimesed eneste alla. Külma, kuninga kõige tigidam teener, keerutas piitsa ja piinas inimesi. Kõiges selles koleduses lau-lis üks selge, magus neiuhääl aga kewadelaulu:

„Kullakallis kewade,
tule üle mere,
üttele iga lillele
armsalt: tere tere!“

Laulust hoowas nii soe igatsus wälja, et noorele Kewadele pisarad silmi tulid.

„Ma tulen!“ sosistas ta. „Sina ei pea mind mitte ilmaaegu paluma!“

Südame palawas liigutuses oli soojasüdamline laps ema keelu ära unustanud. Ta pani kübara oma lehiwate kuldjuuste peale, wöttis ruttu wibu ja nooled kätte ning jooksis taewawärawast wälja.

Kui ta hallide pilwede juurde jõudis, ütlesid need:

„Jää üles, ema Päike wiibib kaugel maal. Sinu nooled ei tungi kuningas Talwe jää-soomusriidest läbi! Kannata seni, kui päikesekiirte sõjawägi sulle appi tuleb!“

Äga Kewade ei hoolinud hoiatusest, waid hüüdis ruttu:

„Andke teed! Kas teie tahate Päikese poega keelata? Teil, rumalatel pilwedel, pole minule midagi ütelda!“

Pilwed lasksid ehmatuse pärast kõik lume, mida Talw neile alal hoida andnud, maha sadada. Nad ei olnud aimanudki, et kena kewadelaps nii üleannetu wõib olla; nad ei teadnud ju, kui wäga suurt igawust ta oli tundnud.

„Kes kuulda ei taha, peab tundma,“ ütlesid nad ja lasksid jõleda lapse läbi; see lippas ka kähku minema ja ei waadanudki enam nende peale.

Wiimaks ometi jõudis ta maa peale. Oi, kui külm siin oli! Ta koputas kõwa maa peale ja kuulatas. Sügaw waikus. Kärsitult koputas ta kõwemine ja pani kõrwa wastu maad. Seal kuulis ta tasast, peenikest häält:

„Me ei saa ju wälja! Maapind on nii kõwa kui kiwi!“

See oli Lumekellukese hääl.

Nõutult waatas Kewade ringi. Lumekelluke ei pääsenud välja? Jah, aga kes pidi siis kewadekella lööma ja lilled äratama?

Jälle kostis sügawalt maa alt sosistaw hääl:

„Oled sa Kewade?“

„Muidugi!“ wastas see tuseselt.

„Jah, aga kuhu oled sa siis Sulatuule, Kewadewihma ja Päikesekiired jätnud?“ küsis Lumekelluke aralt.

„Sulatuul ja Kewadewihm magawad ja Päikesekiired on ema seltsis reisil,“ wastas Kewade kohmetult, sest ta hakkas oma lollusest juba aru saama.

„Oh häda!“ kurtis Lumekelluke kohkudes. „Siis põgene, armas Kewade, aga ruttu, ruttu, enne kui kuningas Talw sind näeb, muidu pead sa surema!“

Waene Kewade kohkus wäga ja mõtles:

„Jumalukene, miks ei kuulanud ma ema sõna!“

Aga taewasse tagasimineku ei olnud sugugi kerge, sest ta oli pilwede wastu wallatu olnud. Nüüd olid need pahased ja olid pilwetrepid kõrwale lükanud. Hele wikerkaar aga, mida mööda ta kewadel peale kosutawa wihma nii rõõmsaste taewakotta tagasi ronis, puudus ka.

Kui ta nõnda nõutult seisis, ilmusid metsa piimedusest kaks külmahiiglast ja kisendasid:

„Ah sina, edewusehunik! Kasi oma kirjude lapsidega sinna, kus pipar kaswab!“

Ja metsiku hulgumisega ruttasid nad lähemale.

Noor Kewade andis käskiwalt märku; kuid need tegid, nagu ei oleks nad midagi näinud ega kuulnud.

Kui Kewade nägi, et pilwed ta tõeste armetult hädasse jätsid, ärkas temas päikesesoo kangelasemeel. Ta otsustas wõitlust wastu wõtta ja parem kuulsuses surra kui häbiga põgeneda.

Wälkuwail silmil saatis ta tusastele tulijatele noolesid wastu, ja waata, üks nool trehwas ühele hiiglasele otse silma. Walu pärast mõirgades pööras pahur poiss põgenema.

Teine aga tõstis wihaselt oma wembla üles ja oleks noore päikesepoja wististe puruks peksnud, kui äkitselt kari hõbewalgeid kajakaid hiiglase kallale ei oleks kippunud. Need nokkisid teda oma terawate nokkadega ja tegid talle nii palju waewa, et ta nagu meeletu oma ümber hakkas wehkima.

Ka Kewadet ümbritses paks kajakaparw.

„Tule,“ hüüdsid nad talle, „meie päästame su ära!“

Imestades läks poisike lehwiwale parwele järele, kes teda kaitstes ümbritses. Nad juhtisid teda ruttu üle lumegakaetud põldude mägestiku poole.

Kui jäähiiglane enda wiimaks ometi tiibadega ehitud kallalekippujate käest oli wabastanud ja kriimustatult weriselt ringi waatas, oli Kewade kadunud. Ürisedes istus hiiglane lume sisse maha ja jahutas oma haawu.

Waene, wäike Kewade ruttas waheajal nagu põgeneja wõõras üle talwise maapinna. Tihti komistas ta jalg juurte ja jää peale. Õhukese, walkjassinise kuma sees oli tal külm. Igatsedes wahtisid ta silmad üles pimedada põhjataewa poole. Aga oh, ema heledaid silmi ta ei leidnud ja kibedaste kahetses ta oma sõnakuulmatust.

Ikka hullemaks muutus teerada; juba hakkas Kewade noor ramm raugema.

Siis hüüdsid kajakad:

„Meie oleme sihil! Maga, kallid Kewade, kuni ema Päike sind hüüab!“

Poiss tõstis väsinud silmad üles ja nägi oma ees ruumikat koobast, kuhu ta ruttu sisse ronis.

„Ma tänan teid, mu armsad linnud, tänan teid südamest!“ hüüdis ta eemale-ruttajatele lindudele järele.

Siis waos ta pehme lehehuniku peale pikali ja uinus sügawasse unesse...

Weel tükk aega läks mööda, enne kui ema Päike tagasi tuli. Kui see wiimaks sündis, pugesisid hallid pilwed taewa kõige pimedamatesse nurkadesse peitu, sest nende südametunnistus ei olnud puhas. Selgelt ja pilwedeta laotas taewas enda maa üle laiali.

Aga kudas ehmatas Päike, kui ta oma armast last kusagilt ei leidnud.

„Ruttu, päikesekiired,“ hüüdis ta, „minge Kewadet otsima! Tema wallatu on liig wara alla maa peale läinud ja nüüd ähwardab teda suur hädaoht!“

Selged päikesesilmad aga särasid igasse orgu, igasse metsa, igasse kuristikusse ja otsisid oma last.

Inimesed rõõmustasid selge ilma üle ja imestasid, et lilled ja pungad veel puhkeda ei tahtnud. Nad ei teadnud ju, et Kewade mäekoopas magas. Ilma Kewadeta ei wõi aga maapind õitsta.

Ainult Lumekelluke oli juba wäljas; sest selle oli Kewade juba üles äratanud. Nüüd püüdis ta kõwast maapinnast läbi tungida ja kui ema Päike temale oma kiirtega abiks tuli, läks see tal ka korda. Lumekellukese juurde tuli wäike päikesekiir, kes Kewade kõige armsam sõber oli, kui nad kord kui rõõmsad lapsed sinises taewatelgis olid mänginud.

„Lumekelluke, sind on Kewade wististe juba waatamas käinud, sest muidu poleks sind ju veel näha — ütle, kus ta wiibib?“

Nuttes jutustas Lumekelluke kurwa loo ära. Kohkudes kuulas päikesekiir seda. Siis aga ütles ta:

„Kõla, Lumekelluke, kõla ja kõlista nii, kudas aga iial jõuad! Kajakad kandsid Kewade wististe kusagile julgesse paika, kus ta nüüd magab. Kõlista kõiki oma kellukesi! Sina pead ta äratama!“

Ta suudles lillekest, mis selle päikesemusu läbi tugewamaks sai ja ka kõigile oma õekestele käsu andis kooris kellukesi kõlistada...

Kewade kuulis unes kellade kõlinat ja wiskles siia-sinna. Päikesekiir aga lehwis ühelt maalt teise ja jõudis wiimaks ka ühte mägestikuorgu. Wäsinult wõttis ta natukeseks ajaks ühe kaljuserwa peal istet — see kaljuserw seisis just ühe koopa wastas. Seal soendas ta teraw päikesepilk Kewade juukseid, mis kullana särasid, ja waljult hakkas ta rõõmu pärast hõiskama.

Ruttu kargas ta üle kuristikku ja hüüdis:

„Kewade, armas Kewade, ärka!“

Seal hakkas ilus päikeselaps oma liikmeid sirutama ja sosistas weel poolkaudu unes:

„Lumekelluke kõlistab!“

„Seda ta teeb!“ hõiskas päikesekiir. „Tule nüüd ometi wiimaks!“

Kewade kargas üles. Pisikesest wallatust poisist oli nägus noormees sirgunud. Hiilgaw ilu poolest ja raugemata rammu poolest, nii astus ta koopast välja.

„Ma tänan sind, armas sõber, et sa mu sügawast talweunest äratasid, kuhu mu sõnakuulmatus suigutas!“

Siis lendas ta pilk, andeksandmist paludes, üles Päikese poole, ja see nikutas naeratades pead.

Nüüd tõmbas päikesenoormees oma mõõga tupest ja kutsus Päikesekiirte sõjawäe oma kõrwale.

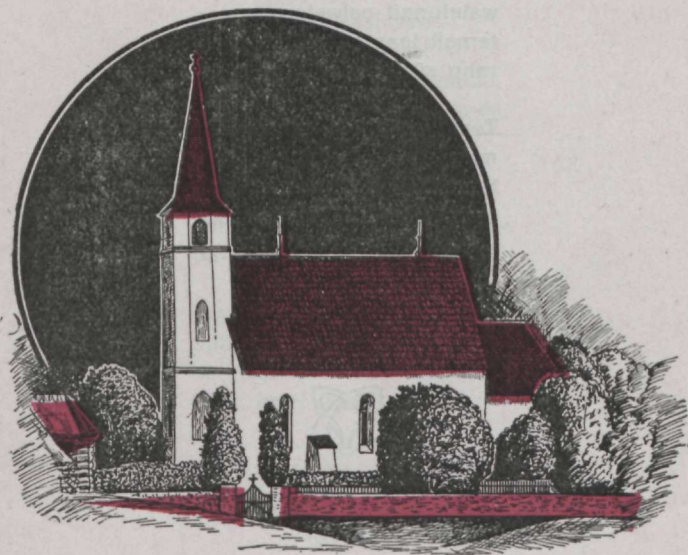
Nõnda läks ta teele kui wägew kuningas, et pimedate wõimude wastu wõidelda.

Oi, kudas ta nooled lendasid! Hulgudes taganesid jää-, tormi- ja uduhiiglased oma koobastesse. Samm-sammult pidi Talw talle teed andma.

Ja kuhu Kewade ilmus, seal hakkas lindude laulukoor hõiskama, seal lõi murupind haljendama, seal ärkas tuhatkordne elu. Wabastatud Maa hõiskas talle wastu ja wõttis enesele särawa mõrsjarüü ümber. Wägewaste mühisedes kajas hõiskaw lauluheli üle õitswa maailma:

„Kewade on käes!“

o o o

Kirik.

(Waata laul lehekülg 30).

Kirik.

MIS küll ehib mäelatwa,
mida eemalt ma ju näen,
kui ma üle aasa katwa
kauni lille-ilu läen?

Kirik see ja koda püha —
torn tal tähendab kui sõrm
üle tormi, tuule müha,
et peab üles tõusma põrm!

Tema sees ma waikses mõttes
walutunnil palwetan,
temalt igas ettewõttes
rahu südamesse saan . . .

Tema kellahääl mind püüab,
manitseb ja hoiatab,
tema kellahääl mu hüüab
sinna, kus hing rahu saab!

Kooli!

WATA Antsu, kudas ta
nõnda tähtsa näoga
seisab õue peal siin wäljas,
käed taskus, ranits seljas!

Mida tema siin küll näeb?
Kuhu tema tõttab, läeb,
et ei enam mopsist hooli?
Noh, ta minemas ju kooli!

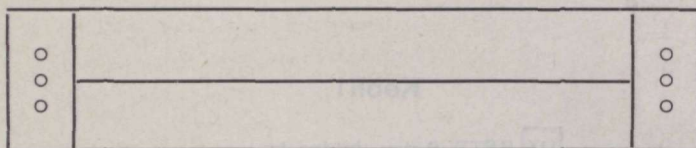
Ranitsas on asjad tal —
tahwel, krihwel, liineal,
ja ka — oh kui hale see! —
raske raamat — abd!

Aga Ants ei küsi sest;
tema tahab südamest
selle eest siin muret kanda,
et kool tarkust wõtaks anda.

Murelik küll wäike mops,
raskelt hingab Antsu kops,
kuid ta julgelt algab sõitu —
hakatus on ju pool wõitu!

Kooli läheb julgelt ta,
õpib hea lapsena,
kartuse kõik metsa a'ab,
õpib, kuni suureks saab!

Koolii!

(Waata laul lehekülj nr. 31.)

Eesti Kirjanduse Seltsi koolikirjanduse toimekond.

Nooresoo kirjawara:

Nr. 1. **Eesti ennemuistsed jutud.** Piltidega. Kogunud ja trükki toimetanud M. J. Eisen. K. Sööt'i kirjastus Tartus 1911. Hind 75 kop.

Nr. 2. **Greeka muinaskangelased.** Eestistanud Anna Haawa. Piltidega. K. A. Raagi kirjastus Tartus 1909. Hind 1 rbl. lihtkõites, 1 rbl. 15 kop. kalingorikõites.

Nr. 3. **Wee-alune riik.** W. Lunkewitschi järele Wene keelest. M. Hermann'i kirjastus Tartus 1910. Hind 25 kop.

Nr. 4. **Ojamõlder ja tema minija.** Lydia Jannseni jutustus. H. Laakmann'i kirjastus Tartus 1910. Hind 30 kop.

Nr. 5. **Elu sügawusest.** Kirjutanud Juhan Liiw. K. Sööt'i kirjastus Tartus 1910. Hind 40 kop.

Nr. 6. **Kõu ja Pikker.** Rahwasuust saadud ainete järele salminud M. J. Eisen. „Postimehe“ kirjastus Tartus 1910. H. 25 k

Nr. 7. **Laane-hunt.** Seton-Thomsoni järele eestistanud A. Põllusaar. Piltidega. Georg Zirk'i kirjastus Tartus 1910. Hind 40 kop.

Nr. 8. **Ennosaare Ain.** Jutustus Eesti minewikust. Kirjutanud E. Aspe. M. Hermann'i kirjastus Tartus 1910. Hind 50 kop.

Nr. 9. **Rooma muinaskangelased.** Piltidega. Eestistanud Anna Haawa. „Postimehe“ kirjastus Tartus 1910. Hind 1 rbl.

Nr. 10-a. **Kalewala.** Eestistanud M. J. Eisen. I. jagu. „Postimehe“ kirjastus 1912. Hind 80 kop.

Nr. 11. **Lookesed loodusest.** Wabalt Hermann Wagneri järele tõlkinud Eesti tütarlaste gümnaasiumi IV. klassi õpilased 1909. a. Trükki toimetanud M. Kampmann. Piltidega. Georg Zirk'i kirjastus Tartus 1911. Hind 45 kop.

Nr. 12. **Kuidas inimesed wanast elasid.** Piltidega. F. Gansbergi järele Anna Haawa. „Postimehe“ kirjastus Tartus 1911. Hind 40 kop.

Nr. 13. **Oma tuba, oma luba.** Kirjutanud J. Pärn. Teine trükk. K. A. Raagi kirjastus Tartus 1911. Hind 20 kop.

Nr. 14. **Bob Ellerhein.** Jutustus Eesti minewikust. Kirjutanud M. Põdder. H. Laakmann'i kirjastus Tartus 1912. H. 75 k.

Nr. 15. Kooli näitelawa I. **Wali õeke.** Laste naljamäng kahes waatuses. Wene keelest O. Truu. H. Leokese kirjastus Wiljandis 1911. Hind 30 kop.

Nr. 16. **Luige Laos. Suwe-Jaani sõpradele.** L. W. Laakmann'i kirjastus Pärnus 1911. Hind 30 kop.

Nr. 17. **Kasu-mets.** Koolilaste wabad mõttemõlgutused. Korraldanud ja trükki toimetanud M. Kampmann. A. Buschi kirjastus 1911. Hind 80 kop.

Nr 18. **Tuhat-üks ööd.** Hommikumaa muinasjutud. Tõlkinud H. Oras. J. ja A. Paalmanni kirjastus Tallinnas 1911. Hind 1 rbl.

Nr. 19. **Ühismängud nooresoole.** Kogunud kooliõp. A. Rull. K. Sööt'i kirjastus Tartus 1911. Hind 40 kop.

Nr. 20. Fr. R. Kreuzwaldi **Kalewipoeg.** Eesti nooresoole toimetanud P. Org. Teine trükk. G. Pihlaka kirjastus Tallinnas 1911. Hind 80 kop.

Nr. 21. **Heal tujul — kaunil kujul.** Lood ja laulud lastele. P. Grünfeldt. Piltidega. G. Pihlaka kirjast. Tallinnas 1913. H. 75 k.

Nr. 22. **Õnnelik Kuningapoeg** ja teised jutud. Oskar Wilde järele Inglise keelest M. Kurs-Olesk. K. Sööt'i kirjastus Tartus.

Nr. 23. **Suur Tõll,** Saaremaa wägimees. P. Süda. G. Pihlaka kirjastus Tallinnas 1911. Hind 20 kop.

Nr. 24. **A. P. Tschechowi wäljawalitud jutud.** Tõlkinud O. Truu. K. Sööt'i kirjastus Tartus 1911. Hind 40 kop.

Nr. 25. **Must kuub.** Jutustus Eesti ärkamise ajast. Kirjutanud J. Pärn. G. Zirk'i kirjastus Tartus 1912.

Nr. 26. **Karri ja Hallkasuka elulugu.** Selma Lagerlöfi järele M. Nurm. A. Buschi kirjastus Tallinnas 1911. Hind 30 kop.

Nr. 27. **Westelood loomadest.** Eesti keelde Anna Haawa. G. Pihlaka kirjastus Tallinnas 1911. Hind 40 kop.

Nr. 28. **Wested loodusest I.** Dr. E. Budde järele H. Oras.

Nr. 29. **Andersoni muinasjutud.** Eesti keelde wäljawalinud A. Haawa.

Nr. 30. **Eesti muistsed jumalad ja wägimehed.** M. J. Eisen. K. Sööt'i kirjastus Tartus.

Nr. 31. Charles Dickensi **Kilk koldel.** Inglise keelest Minni Kurs-Olesk.

Nr. 32. **Asmus Semperi noorusmaa.** Otto Ernsti roman ühest lapsepõlwest. Eesti keelde Anna Haawa. „Postimehe“ kirjastus 1912. Hind 85 kop.

Nr. 33. **Orleani neitsi.** Friedrich Schilleri romantilik kurbmäng. Ümber pannud J. Jögewer. „Postimehe“ kirjast. H. 60 k.

Nr. 34. **Unenägu, elulugu.** Neljawaatusline dramatiline muinasjutt. Franz Grillparzeri järele tõlkinud Anna Haawa. Kaarna kirjastus Tartus 1913. Hind 75 kop.

Hind 15 kop.